

Güney Afrika-İsrail İlişkilerinin Sonu mu?

Güney Afrika'da nefesler iktidar partisi ANC'nin (*African National Congress-Afrika Ulusal Kongresi*) gerçekleştireceği 54. kongre için tutuldu. Kongrede Jacob Zuma sonrasında partinin başına kimin geçeceği seçilecek. Cyril Ramaphosa, Nkosazana Dlamini-Zuma, Lindiwe Sisulu gibi güçlü adayların yarışacağı kongrenin diğer önemli bir konu başlığı ise Güney Afrika-İsrail ilişkileri.

ANC'nin İsrail ile ilişkileri kesmeye yönelik tartışması, ilk olarak temmuz ayında yapılan politika belirleme konferansında gündeme geldi. Dış politika başlıklarının da tartışıldığı konferansta Güney Afrika'nın dünya barışına nasıl katkı sağlayacağı görüşüldü. Türkiye ve diğer gelişen aktörlerle ilişkileri geliştirmenin yanında sıcak kriz noktalarına yönelik birtakım politik tavsiyeler oluşturuldu. Görüşülen konulardan biri İsrail ve Filistin meselesiydi. Temmuz ayındaki bu politika belirleme konferansında İsrail ile ilişkileri ya tamamen keserek ya da maslahatgüzar seviyesine indirerek bugüne kadar Birleşmiş Milletler'in aldığı pek çok kararı çiğneyen İsrail'e yönelik güçlü bir mesaj verilmesi tavsiye edildi. Bugün başlayacak olan 54. kongrede karara bağlanacak olan bu tavsiye, elbette Siyonist lobileri oldukça tedirgin etti.

16-20 Aralık arasında gerçekleşecek kongrede Güney Afrika'nın İsrail ile ilişkilerini maslahatgüzar seviyesine indirmesi ya da tamamen kesmesi karara bağlanacak. Eğer kabul edilirse bu karar ANC'nin resmî dış politikası haline gelecek. Hamas Hareketi 5 Aralık'ta bir basın bildirisi yayınlayarak ANC'nin atacağı bu adımı sonuna kadar desteklediğini açıkladı. Buna karşılık Güney Afrika Siyonist Federasyonu (*South Africa Zionist Federation*) İsrail ile ilişkilerin kesilmemesi için elinden gelen gayreti göstermekte. Bugüne kadar pek çok konferans ve görüşme yapıldı.

Güney Afrika-İsrail İlişkileri

Güney Afrika ile İsrail arasındaki ilişkiler resmî olarak 1948 yılından itibaren başlamış olsa da Güney Afrika'da Yahudi topluluklarının varlığı daha eskidir. Ülkenin zengin elmas ve altın yataklarına sahip olduğunun anlaşılmasıyla Yahudilerin Güney Afrika'ya ilgisi de artmıştır. Bugün sayıları tam olarak bilinmese de Güney Afrika'da 100-150 bin civarında Yahudi'nin yaşadığı tahmin edilmektedir. Güçlü şirketlere ve lobilere sahip olan bu topluluk, Güney Afrika ekonomisine yön verdiği gibi akademisine, medyasına ve siyasetine de yön vermeye çalışmaktadır.

Güney Afrika 1947 yılında İsrail devletinin kuruluş planını onaylayan ülkeler arasındaydı. Dönemin Jan Smuths hükümeti 1948'de İsrail ilan edildiğinde İsrail'i tanıdığını kısa sürede açıkladı. Güney Afrika'da iş başına gelen ırkçı *Apartheid* rejimi ile İsrail arasında sıcak ilişkilerin kurulması gecikmedi. Böylece varlıklarını şiddete dayandıran her iki rejim de birbirine sıkıca bağlandı. *Apartheid* rejimine yönelik uluslararası baskının arttığı dönemde bile iki taraf arasındaki ilişkiler gizli bir şekilde yürütüldü. Taraflar arasındaki ilişki sadece ticari değil istihbarat ve silah anlaşmalarına hatta nükleer silah geliştirme programına kadar varan geniş bir yelpazede yürütüldü. Güney Afrika İsrail'e Afrika'dan uranyum sağlarken İsrail de Güney Afrika'ya nükleer teknoloji aktarmaktaydı.

Ancak ilişkilerin seyri 1994 yılında *Apartheid* rejiminin sona ermesiyle değişmeye başladı. Güney Afrika'nın iktidar partisi ANC'nin yöneticileri, Filistin meselesine duydukları sempatiyi zaman zaman dile getirdiler ve İsrail'in işgalci politikalarını sonlandırması için çağrıda bulundular. İki ülke arasında diplomatik ilişkiler devam etse de eski sıcaklığını yitirdi. İsrail'in *Apartheid* rejimine açıktan destek vermiş olması *Apartheid* ile mücadele eden ANC kadrolarının eleştiri oklarına maruz kaldı. Güney Afrika Filistin meselesinde iki devletli çözümü desteklediğini sık sık dile getirdi ve Mavi Marmara hadisesinden sonra da İsrail'e yönelik tepkisini sert bir şekilde dile getirdi.

Neden Önemli?

Trump'ın skandal Kudüs kararının ardından ANC bu kararı Ortadoğu'yu daha da karıştıracak endişesiyle şiddetle kınadığını açıkladı. Hatta Tshwane Teknoloji Üniversitesi İsrail'e yönelik akademik boykot kararı aldı. Cape Town'da toplanan Müslüman cemaat ve STK'lar protesto gösterileri düzenleyerek İsrail ile ilişkilerin kesilmesi yönünde çağrılarını yenileyerek hükümeti adım atmaya çağırdılar.

Skandal karar sonrası Mescid-i Aksa etrafında protesto gösterileri düzenleyen Filistinli göstericilere

müsaade edilmezken polis ve askerın acımasız sert müdahalesi ile karşılaşıldı. Hep birlikte Fevzi el-Cuneydi'nin 25 kişilik asker eşliğinde götürüldüğünü ve Filistinli gençlere yapılan zulümleri gördük. Irkçı Apartheid rejiminin şiddetine maruz kalan Güney Afrikalılar bu tarz şiddet olaylarına oldukça aşınadılar. Bu yüzden de Filistin davasının güçlü olduğu Güney Afrika'da İsrail Apartheid rejimi ile özdeşleştirilir. Ülkede verilen eşitlik mücadelesi nedeniyle Güney Afrikalıların Filistin halkıyla empati kurması oldukça kolaydır. Meseleye dinî bir pencereden bakmayarak açık bir insan hakları ihlali olarak değerlendirmektedirler.

Güney Afrika'yı Apartheid ile mücadele ederek özgürleştiren ANC hareketi, bir siyasi partiden fazlası olduğunun bilincinde. Dünyaya huzur ve barışın başka topraklardaki işgal ve zulümlerin sona ermesi ile gelebileceğinin de farkında. Bu yüzden Filistin meselesi üzerinde hassas bir şekilde durulmaktadır. Yaşanan son gelişmeler ANC'nin doğru yolda olduğunu bize göstermiştir. Güney Afrika'nın İsrail ile diplomatik ilişkilerini kesmesi halinde başta Afrika olmak üzere daha pek çok ülke böyle bir adımı atmak için cesaretlenecektir. Bu yüzden 54. kongreyi dikkatle bekleyen Siyonist lobiler oldukça tedirgin olmaktadır.